

EVEIK
DAGE,

BE
SU

JERRY SPINELLI

ZWEIFZIO

Alma littera

KAKLARAIŠTIS SU DYGLIAKIAULE

Kai buvau mažas, dėdė Pitas turėjo kaklaraištį su nupiešta dygliakiaule. Tada man atrodė, kad tasai kaklaraištis – pats šauniasias dalykėlis pasaulyje. Dėdė Pitas kantriai stovėdavo nejudėdamas, kol aš pirštais braukydavau švelnų blizgantį paviršių, beveik vildamasis įsidurti į kurią nors spyglį. O kartą dėdė man netgi leido jį pasirišti. Aš visą laiką troškau įsigyti tokį pat, bet taip ir nepavyko niekur rasti.

Kai kraustėmės iš Pensilvanijos į Arizoną, man buvo dvylika. Dėdė Pitas atėjo atsisveikinti, jis ryšėjo kaklaraištį su dygliakiaule. Maniau, pasirišo šį kaklaraištį tik tam, kad aš galėčiau paskutinį kartą į jį žvilgtelėti, ir jaučiausi už tai dėkingas. Bet dėdė plačiu mostu nusitraukė jį nuo savo kaklo ir apjuosė manąjį.

– Jis tavo, – pasakė. – Atsisveikinimo dovana.

Man taip patiko tas kaklaraištis su dygliakiaule, kad nutariau imti tokius kolekcionuoti. Prabėgus dvejiems metams po persikraustymo į Arizoną, mano kaklaraiščių

kolekciją vis dar sudarė tas vienas vienintelis egzempliorius. Ir kur aptiksi kaklaraištį su dygliakiaule Mikoje, Arizonos valstijoje – ar, beje, bet kur kitur?

Tą dieną, kai man sukako keturiolika, apie mane parašė vietinis laikraštis. Šeimos puslapyje tradiciškai būdavo rašoma apie vaikus jų gimtadienio proga, o mano mama paskambino į redakciją ir šį tą papasakojo apie mane. Paskutinis sakinyš buvo štai toks: „Leo Borlokas turi laisvalaikio pomėgį – kolekcionuoja kaklaraiščius su dygliakiaulėmis“.

Po kelių dienų, grįžęs iš mokyklos, ant priedurio laiptelių radau plastikinį maišelį. O jame – į proginį gimtadienio popierių suvyniotą paketą, perrištą geltonu kaspinu. Prie jo buvo pritvirtinta kortelė: „Sveikinu gimimo dienos proga!“ Išvyniojau paketą. O jame – kaklaraištis su dygliakiaulėmis. Dvi dygliakiaulės svaidė dyglius tarsi smiginio smaigus, o trečioji rakinėjosi dantis.

Ištyrinėjau visą pakuotę, apžiūrėjau ir kortelę, ir popierių. Taip ir neradau parašyta, kas atsiuntė man šią dovaną. Iškamantinėjau tėvus. Klausinėjau draugų. Paskambinau netgi dėdei Pitui. Ir visi sutartinai neigė ką nors apie tai žiną.

Tuo metu šį nuotykį aš paprasčiausiai priskyriau mūsų atsitikimų kategorijai. Nė nedingtelėjo, kad mane kažkas stebi. O iš tikrųjų stebėjo mus visus.

1

Tokiais – Matei ją?
mokslo metų dieną vienuoliktoje klaseje. Mes visi lūku-
riavome, kol nuaidės skambutis.

– Ką? – paklausiau aš.
– Cha! – Kevinas ištempė kaklą, žvilgsniu naršydamas
šurmuliuojantį būrį. Jis iš tiesų buvo matęs kažką nepa-
prasta – tai buvo tiesiog parašyta jo veide. Nesiliauda-
mas dairytis, jis išsišiepė. – Na, dar pamatysi.

Mūsų čia susispietė keli šimtai – visi judėjo krutėjo,
šurmuliavo, šukčiojo vieni kitus vardais, apžiūrinėjo
saulėje nurudusius veidus, nematytus nuo pat birže-
lio. Niekada taip nesidomėdavome vieni kitais, kaip
tas penkiolika minučių prieš skambutį, skelbiantį
naujų mokslo metų pradžią.

Kumštelėjau Kevinui į ranką.
– Tai ką turėjau matyti?
Nuaidėjo skambutis. Mes siūbtelėjome vidun.
Tą patį klausimą išgirdau ir auklėtojo kabi-
nete. Kai visi chorą kartojome ištikimybės prie-
saiką, man už nugaros kažkas kuštelėjo:

– Matei ją?

Klausimas sklاندė visuose koridoriuose.
Girdėjau jį ir per anglą, ir per geometriją:

– Matei ją?

Kas galėtų būti toji „ji“? Kokia nors naujokė? Akinanti blondinė iš Kalifornijos? O gal iš Rytų, kaip ir dauguma mūsų? O gal ji viena iš tų, kurios stulbinančiai tįsteli per vasarą: birželį palieka mokyklą dar žalios mergiščios, o rugsėjį sugrįžta jau subrendusios moterys – toks per dešimt savaitių sunokęs stebuklas?

Galų gale, per gamtos mokslų pamoką, nugirdau ir vardą: Žvaigždė.

Grįžtelėjau į abiturientą, riogsantį man už nugaros.

– Žvaigždė? – pasitikslinau. – Kas čia per vardas?

– Taip. Žvaigždė Karavėj. Pati šitaip prisistatė auklėtojo kabinete.

– Žvaigždė?

– Tataigi.

Ir pagaliau ją išvydau. Per pietų pertrauką. Ji vilkėjo labai šviesią suknelę – tokią ilgą, kad dengė net batus. Toji suknelė su prašmatniais rankogaliais, raukiniais puošta apykakle galėjo būti naujokės proprosenelės vestuvinis apdaras. Smėlio spalvos plaukai draikėsi jai ant pečių. kažkas kabojo ant nugaros, bet ne mokyklinė kuprinė. Iš pradžių pamaniau, jog tai – mažytė gitara. Vėliau paaiškėjo, kad Havajų.

Naujokė nesinešė pietų padėklo. Turėjo tik didžiulį drobinį krepšį su nupiešta natūralaus dydžio saulėgraža. Kol ji perėjo valgyklą, tvyrojo mirtina tylą. Naujokė sustojo prie laisvo stalo, pasidėjo krepšį, instrumentą pasikabino ant kėdės, atsisėdo. Išsitraukė iš krepšio sumuštinį ir ėmė valgyti.

Vieni pietautojai tebesėdėjo išsižioję, stebeilydami į ją. Kiti sujudo subruzd.

Kevinas išsišiepė iki ausų.

– Na, ar nesakiau?

Aš linktelėjau.

– Ji – dešimtokė, – pranešė jis. – Sako, iki šiol mokėsi namie.

– Gal dėl to ji tokia ir yra, – pratariau.

Naujokė sėdėjo į mus nugara, tad jos veido nemačiau. Niekas taip ir neprisėdo prie jos stalo, nors prie gretimų grūdosi net po du ant vienos kėdės. Atrodė, kad ji nieko nepastebi. Lyg sėdėtų negyvenamoje saloje, apsupta vypsančių, susijaudinusių veidų jūros.

Kevinas vėl šypsojosi.

– Ar nujauti, apie ką galvoju? – paklausė.

Aš irgi išsišiepiu. Ir linktelėjau:

– Apie „Karštąją kėdę“.

„Karštoji kėdė“ buvo vietinė mūsų mokyklos televizijos laida. Pirmąsyk išleidome ją į eterį prieš metus. Aš buvau laidos prodiuseris ir režisierius, o Kevinas staipydavosi priešais kamerą. Kiekvieną mėnesį, pasisodinę į „Karštąją kėdę“, iškamantinėdavome kokį nors moksleivį. Iki šiol interviu paprastai imdavome iš kuo nors pasižymėjusių mokinių, sportininkų ar šiaip pavyzdingų piliečių. Vietos mastu visi jie buvo verti dėmesio, tačiau ko nors išties įdomaus mums dar nepasitaikė.

Staiga Kevinui akys ant kaktos iššoko. Naujokė nusikabino nuo kėdės atlošo savo Havajų gitarą. Ir ėmė brązginti stygas. Ir staiga uždainavo! Atmetė plaukus, kryptelėjo galvą bei pečius ir užtraukė: „Aš ieškau, ieškau to keturlapio dobilo, kurį andai pražiopsojau...“ Stojó mirtina tyla. Paskui pasigirdo vieniši plojimai. Grižtelėjau. Plojo valgyklos kasininkė.

Mergina atsistojo, užsimetė ant peties krepšį ir nužygiavo tarp stalų, vis užgaudama stygas, dainuodama, krypčiodama ir pasišokinėdama. Visų galvos gręžėsi į ją, visi išsižioję sekė ją akimis. Sunku buvo patikėti. Kai ji priartėjo prie mūsų stalo, aš pagaliau kaip reikiant išsižiūrėjau į jos veidą. Nieko ypatinga: nei gražuolė, nei kokia baidyklė. Kelios strazdanėlės, susimetusios viršunosėje. Jei ne dvi aplinkybės, naujokė ne kažin kiek tesiskirtų nuo šimtų kitų mokyklos mergaičių. Tačiau ji buvo be jokio makiažo, o akys tokios didelės, kokių man iki šiol dar neteko regėti – tarsi stirnos akys, į kurias tvykstelėjo prožektorių šviesa. Praeidama ji pasisuko, plevėsuojančiu sijonu brūkstelėjo man per kelnes ir nė nestabtelėjusi iškulniavo iš valgyklos.

Nuo kažkurio stalo atsklido trys reti pliaukštelėjimai. Kažkas sušvilpė. Kažkas spygtelėjo.

Mudu su Kevinu tik dėbojome į kits kitą atkragusiais žandikauliais.

Kevinas kilstelėjo rankas ir suglaudė jas virš galvos lyg palapinę.

– „Karštoji kėdė!“ Nepakartojamas reginys – dalyvauja Žvaigždė!

Aš pliaukštelėjau delnu į stalą:

– Taip!

Mudu sukirtome delnais.

Kitą dieną, vos atėję į mokyklą, prie pat durų užsirioglinome tiesiog ant Hilarės Kimbel, subūrusios aplink save visą tuntą.

– Ji netikra, – šaipydamosi tvirtino Hilarė. – Kažkokia aktorė. Viskas – gryna apgavystė.

Kažkas riktelėjo:

– Įdomu, kas sugalvojo mus apmuilinti?

– Administracija. Direktorius. Kas daugiau? Argi tai svarbu? – Hilarė net pakratė galvą – toks absurdiškas jai pasirodė klausimas.

Ore šmėkštelėjo kažkieno ranka.

– O kuriems galams?

– Siekia įpūsti mokyklai dvasią, – drėbė Hilarė į tą pusę. – Jų manymu, ši skylė praėjusiais metais buvo pernelyg pašvinkusi. Tad pagalvojo, jei įbruks tarp mokinių kokią kvanktelėjusią padraiką...

– Panašiai kaip kiti įtaiso mokykloje narkomaną...

Hilarė tik subaltakiavo į prašnekusiją ir kalbėjo toliau:

–...taigi, jei įbruks mums kokią kvanktelėjusią padraiką, galbūt tuomet mokinukai retkarčiais susipras kur nors sudalyvauti ar užsirašyti į kokį klubą...

– Užuot peliję bibliotekoje! – atsiliepė dar kažkieno balsas. Visi pratrūko juoktis, bet nuaidėjo skambutis, ir visi suėjome vidun.

Hilarės Kimbel teorija pasklido po visą mokyklą, ir atsirado nemaža tokių, kurie jai pritarė.

– Kaip manai, gal Hilarė teisi? – paklausė manęs Kevinas. – Gal Žvaigždė – tikrai mums pakišta šnipė?

Neištvėriau neprunkštelėjęs:

– Pats pasiklausk, ką šneki!

Kevinas skėstelėjo rankomis.

– O ką tokio pasakiau?

– Juk čia – Mikos vidurinė mokykla, – priminiau jam, – o ne operaciją vykdančią CŽV padalinys.

– Gal ir taip, – neprieštaravo jis. – Tačiau viliuosi, kad Hilarė neklysta.

– Kodėl? Juk jeigu Žvaigždė – ne tikra mokinė, tuomet mes negalėsime pasodinti jos į „Karštąją kėdę“.

Kevinas palingavo galvą ir išsišiepė.

– Gerbiamas pone režisieriau, jūs kaip visuomet neįžvelgiate visumos. Juk savo laidą galėtume panaudoti kaip tik tam, kad ją išgliaudytume. Nejaugi neaišku? – Jis vėl susinėrė rankas stogeliu virš galvos. – „Karštoji kėdė“ demaskuoja mokyklos vadovybės apgaulę!

Aš tik akis išsproginau.

– Juk tu *norėtum*, kad ji tebūtų mums pakišta apsime-tėlė, tiesa?

Jis išsišiepė iki ausų.

– Savaiame suprantama! Mūsų reitingai tuomet pašoktų iki debesų!

♦ ♦ ♦ ♦

Teko pripažinti, kad juo ilgiau ją mačiau, juo lengviau buvo patikėti – ji yra mums pakišta šnipė ar koks pokštas, kas tik norit, bet nieku gyvu ne tikra mokinė. Antrąją mokslo metų dieną ji atėjo mūvėdama apsmukusias raudonas trumpkelnes su krūtinėle ir petnešomis – trumpu kombinezonu. Smėlio spalvos plaukus buvo persiskyrusi per vidurį ir susipynusi dvi kasytes, perrištas ryškiai raudonais kaspinais. Skruostai švytėjo raudonomis dažų dėmėmis, maža to, ji netgi buvo nusitaškavusi veidą pernelyg jau stambiomis strazdanomis. Žvaigždė iš pažiūros priminė Heidę. O gal lėlę.

Prie pietų stalo ji vėl sėdėjo viena. Kaip ir vakar, pavalgiusi ji paėmė į rankas Havajų gitarą. Bet šįsyk nepradėjo iš karto skambinti. Atsistojo ir patraukė tarp stalų. Akimis įdėmiai skvarbė mūsų veidus. Įsmeigė žvilgsnį į vieną, paskui – į kitą, trečią... Žvelgė narsiai, tarsi sakydama: „Aš į tave žiūriu!“ Paprastai žmonės šitaip nespokso, ypač nepažįstami. Atrodė, kad ji kažko ieško, ir visi pietavusieji nejaukiai susigūžė.

Kai ji prisiartinio prie mūsų stalo, mane persmelkė mintis: „*O kas, jeigu ji ieško manęs?*“ Mane surakino siaubas. Nusigrėžiau nuo jos ir įbedžiau akis į Keviną. Spėjau pamatyti, kaip jis išsiviepė tokia kvaila šypsena. Ir dar pakrutino pirštus bei kuštelėjo:

– Sveika, Žvaigžde.

Negirdėjau, ar ji ką nors atsakė. Pernelyg aštriai nugara jutau, kaip ji praeina už mano kėdės.

Ji sustojo už dviejų stalų. Šypsodamasi įsmeigė akis į tokį putnų abiturientą – Alaną Ferką. Valgyklą sukaustė mirtina tyla. Žvaigždė ėmė brązginti savo gitarą. Ir uždainavo – „Su gimimo diena“. Toje vietoje, kur tariamas sukaktuvinininko vardas, ji išdainavo ir vardą, ir pavardę:

„Su gimimo diena, su gimimo, mielas Alanai Ferk-
aaaaaaai...“

Alano Ferko veidą išpylė raudonis – bemaž toks pat skaistus, kaip ir tie kaspiniai jos kasytėse. Valgykla pratrūko švilpti ir ūbauti – manding, labiau Alano Ferko garbei nei jos. Kai tik Žvaigždė išėjo lauk, pastebėjau, kaip Hilarė Kimbel, sėdėjusi kitame valgyklos gale, pakyla iš už stalo, duria pirštu ir ištaria kažką, ko aš neišgirdau.

– Štai ką tau pasakysiu, – pareiškė Kevinas, kai mudu įsimaišėme į minią koridoriuje. – Verčiau jau ji išties būtų apsimetėlė.

Paklausiau, ką jis nori tuo pasakyti.

– Ogi štai ką: jeigu ji iš tikrųjų yra tokia, vadinasi, įklimpo mergužėlė į bėdą iki ausų. Negi manai, kad tokia keistuolė čia ilgai išsilaikytų?

Geras klausimas.

Mikos regiono vidurinė mokykla – toli gražu ne ta vieta, kurią pavadintum visokio plauko neprisitaikėlių perykla. Be abejo, ir čia pasitaikydavo viena kita individualybė, bet iš esmės visi mes gyvenome įsprausti į gana siaurus rėmus: dėvėjome vienodus drabužius, kalbėjomės vienodomis temomis, valgėme vienodą maistą, klausėmės vienodos muzikos. Mokyklos antspaudą ant kaktos nešiojo netgi mūsų keistuoliai ir nuobodos mokslagraužiai. O jeigu kuris atsitiktinai kaip nors išsišokdavo, tai tuoj pat šleptelėdavo atgal į vietą – tarsi įtempta ir vėl atleista guma.

Kevinas sakė tiesą. Galvoj netelpa, kad Žvaigždė įstengtų išgyventi tarp mūsų – ar bent jau išgyventi nepasikeitusi. Bet buvo akivaizdu, kad ir Hilarė Kimbel ne visai klydo: ši persona, pasivadynusi Žvaigžde, gali būti administracijos pakišta apsimetėlė siekiant išjudinti mokyklą, bet gal ir ne. Vis dėlto, kad ir kas ji būtų, negali būti tokia *iš tikrųjų*.

Tai tiesiog neįmanoma.

Per tas pirmąsias rugsėjo savaites ji kelis kartus atėjo vilkėdama nei šį, nei tą. Pavyzdžiui, išsipusčiusi trečiojo dešimtmečio stiliaus nėriniuota suknele. Arba apsitempusi indėnišku bizono odos apdaru. Arba kimono. Kartą pasirodė su džinsiniu mini sijonėliu ir žaliomis kojineėmis, viena jos koja ropojo visa virtinė smeigtukais prisegėtų emaliuotų boružių bei drugelių. „Įprasta“ jos apranga buvo ilgos, žemę šluojančios, lyg iš pirmųjų kolonistų laikų atkeliavusios suknelės ir sijonai.

Kas keletą dienų valgykloje ji vis ką nors pasveikindavo padainuodama „Su gimimo diena“. O aš džiūgavau, kad susipratau gimti vasarą.

Koridoriuose ji sveikindavosi netgi su visiškai nepažįstamais. Vyresnieji mokiniai negalėjo patikėti savo akimis. Kaip gyvi jie nematė tokios drąsios ir įžūlios dešimtokės.

Per pamokas ji amžinai mosuodavo iškelta ranka ir visko nors klausinėdavo, tik jos klausimai neretai niekuo nesisiejo su dėstomuoju dalyku. Pavyzdžiui, kartą ji užklausė apie trolius – per JAV istorijos pamoką.

Ji sudėjo dainelę apie lygiakraščius trikampių. Ir padainavo per geometrijos pamoką. Dainelė vadinosi šitaip: „Tris kraštines aš turiu, bet tik dvi jų lygios!“

Ji prisijungė prie mokyklos kroso komandos. Varžybos vykdavo Mikos apygardos klubo golfo aikštėje. Takas bėgikams buvo nužymėtas raudonomis vėliavėlėmis. Per pirmąją bėgimą, pačiame trasos viduryje, kai visi pasuko į dešinę, Žvaigždė nubėgo į kairę. Kiti dar laukė jos prie finišo linijos. Bet ji taip ir nepasirodė. Tad iš komandos ją išmetė.

Vieną dieną koridoriuje suskardėjo kažkokios mergaitės klyksmas. Mergaitė pastebėjo mažytį rudą snukutį,

kuris kyštelėjo iš Žvaigždės drobinio krepšio su nupiešta saulėgraža. Tai būta jos numylėtinio žiurkiuko. Pasirodo, jis kasdien keliaudavo krepšyje drauge su ja į mokyklą.

Vieną rytą prapliupo pas mus toks retas lietus. Tai nutiko per kūno kultūros pamoką. Mokytojas liepė visiems bėgti vidun. Grįžę į klases, visi sužiuro pro langus. Žvaigždė tebesiplaikstė lauke. Ji šoko lietuje.

Mes stengėmės subrukti ją į kokius nors rėmus, surasti kokį nors apibūdinimą, prilipinti etiketę, kokias be vargo prilipdydavome vieni kitiems. Bet, regis, mums taip ir nepavyko sumąstyti nieko gudriau nei „keista“ ar „kvanktelėjusi“. Atrodo, visiškai giedrame danguje virš mokyklos pakibo vienas vienintelis žodis:

KĄ?

Visa, ką ji darė, tarytum antrino Hilarei Kimbel: ji netikras pinigas... Ji – netikra...

Kasnakt, kai tik pro mano langą įspisdavo mėnesiena, gulėdamas lovoje, aš susimąstydavau apie ją. Tiesa, galėjau užsklęsti langines, kad būtų tamsiau ir lengviau užmigčiau, bet niekad to nedariau. Man patikdavo tas mėnesienos sukeltas jausmas: tarsi tai būtų ne dienos priešingybė, o kažkokia slapta jos pusė, intymi kertelė, kai manuose sniego baltumo pataluose imdavo murkti stebuklas, lyg kokia tamsi, iš dykumos atklydusi katė.

Vieną tokių mėnesėtų naktų, užlietas balzganos mėnulio šviesos, aš staiga aiškiai suvokiau, jog Hilarė Kimbel klysta. Žvaigždė – tikrą tikriausia, ji iš tiesų tokia.